

Åse Ørsted: Suggestopædisk taleundervisning.

Suggestopædi – også kaldet superlearning i USA – er en effektiv undervisningsmetode, udviklet af den bulgarske professor Georgy Lozanov i 70'erne og baseret på psykofysiologiske love.

Når man arbejder med neurologiske talelidelser, hvor der p.g.af hjerneskade er sket tab af færdigheder, er det opmuntrende at holde sig for øje, at alle mennesker er i besiddelse af underbevidste ressourcer, der i større eller mindre grad kan aktiveres ved en systematisk undervisning, der er sund for både krop og sind.

Lærercentrerede undervisningsstrategier.

For godt 20 år siden blev jeg sendt ud for at give talepædagogisk assistance på en skole for børn, der både var alment retarderede og psykotiske. Ikke blot var det en ny udfordring; men jeg opdagede også snart, at jeg på stedet måtte samarbejde med tre forskellige lærerholdninger, som jeg i mit stille sind definerede som følgende:

1. De "gammeldags" lærere, som var overbeskyttende og flittige. De sled hårdt i det for at kompensere for elevernes manglende evner og muligheder og i det mindste på overfladen få det, der skete i klasseværelset, til at ligne almindelig skoleundervisning.
2. De "motorisk orienterede" som jeg kunne sympatisere med langt hen ad vejen. De havde børnene oppe i høje trampoliner i næsten alle timerne og brugte tegn til tale – men til **alle børn** i klassen, uanset om de i forvejen havde et godt oralt sprog eller ej.
3. Den – i mine øjne - mest absurde form for undervisning fandt jeg hos "de overtroiske", der fuldt og fast troede på "skjult viden", at børnene f.eks. lærte at læse, blot de tilfældigvis kom til at kigge i en bog, der vendte på hovedet. Disse lærere talte i et voksent, avanceret sprog til de tilsyneladende meget dårligt fungerende børn.

2.

Ideen om "skjult viden" er ikke helt forkert, men ubrugelig som undskyldning for tilfældig undervisning. Den får kun værdi, hvis den følges op af en empatisk, systematisk pædagogik.

Det er klart, at disse lærere var i en uhyre vanskelig situation, hvor de hver for sig valgte strategier, som ikke nødvendigvis gavnede børnene, men var nødvendige for deres egen overlevelse.

Nu er det jo længe siden, og specialundervisningen for almene handicaps foregår formentlig helt anderledes i dag. Men jeg har aldrig kunnet glemme disse oplevelser fra begyndelsen af 80'erne, og de har fået mig til at filosofere over, om der mon findes lige så stor diversitet i logopæders tilgang til gruppearbejde med voksne med neurologiske talelidelser.

Logopædiske undervisningsstrategier ?

Behandler vi de ældre dysartriske klienter som skolebørn eller endnu værre som børnehavebørn (fordi vi tilfældigvis har en baggrund som lærer eller børnehavepædagog)? Eller som unge studerende (fordi vi selv engang har været unge studerende)?

Bedriver vi en analytisk "fejlfindings/reparationsterapi", eller prøver vi på holistisk vis at tilrettelægge et stimulerende læremiljø for hele mennesket?

Stikker vi fast i undervisningsteknikker, som vi selv har været udsat for eller har lært på grunduddannelsen, eller har vi flere fleksible undervisnings-strategier, der retter sig efter klienternes behov? Vælger vi de nemme løsninger, manualer, der følges slavisk og kun kræver lidt hjemmearbejde, eller skræddersyr vi selv vore undervisningsprogrammer?

Udover professionelle kvalifikationer, som en solid grunduddannelse og frem for alt en god efteruddannelse, drejer det sig jo også om logopædens menneskesyn, modenhed og etik. For klienternes vedkommende spiller deres selvopfattelse, emotioner og hukommelse en stor rolle. Hvordan har de det

med deres sygdom? Er de vrede, bange eller forvirrede? Og hvordan føles det at skulle sidde på skolebænken igen? Måske har de blokerende indlærings-traumer fra skolegangen i deres fjerne barndom.

Suggestopædi.

Suggestopædi er en undervisningsmetode, der tager udgangspunkt i klienternes evner og behov. Professor Georgy Lozanov (f. 1926) er speciallæge i psykiatri og fysiologi og blev interesseret i pædagogik, da han opdagede, at hans patienter under hypnoseterapi udviste forbedret hukommelse, opmærksomhed, kreativitet og indlæringssevne. Han begyndte at studere forbindelsen mellem perception og indlæring og fandt ud af, at man også uden brug af hypnose kan bringe eleverne/klienterne i en afslappet tilstand, der får deres potentielle evner og færdigheder, eller som han selv kalder det: "genetisk forudbestemte reservekapaciteter", til at blomstre.

Disse reservekapaciteter, som jo i mange tilfælde kommer til syne i katastrofesituationer, og som genier åbenbart forstår at disponere over, hænger sammen med den kendsgerning, at det menneskelige sind hvert øjeblik opfatter langt mere, end det er bevidst om. For at vække de underbevidste ressourcer *skal undervisningen omhyggeligt forberedes*, så at man ved hjælp af *suggestioner* på samme tid kommunikerer med de bevidste og de underbevidste kommunikationsniveauer.

Suggestioner.

I følge Lozanov er en suggestion en kommunikativ faktor, som forekommer, når der gives valgmulighed mellem forskellige stimuli, både på det rationelle og det intuitive niveau. Den umærkelige, indirekte information (f.eks. det, man ser ud af øjenkrogen) går uden om den bevidste opmærksomhed lige ind i den ubevidste opmærksomheds bank, før den siver igennem til bevidstheden, hvor den bliver liggende som langtidshukommelse. Den direkte information derimod passerer gennem det bevidste sinds filter, lægger beslag på opmærksomhed og

korttidshukommelse og står kun til disposition i ca. tre dage, hvorefter den begynder at svinde og gøre plads for ny information.

Programmering af underbevidst læring.

Eksempler på programmering af underbevidst læring er brug af plakater på væggene med relevant information samt sange og spil, der ad bagvejen lister information og færdigheder ind i elevernes bevidsthed. Læreren kan ved sin adfærd sende "subliminale" beskeder. Når man f.eks. gør overrækkelsen af arbejdstekster til en højtidelig ceremoni, hvor man ser hver enkelt deltager ind i øjnene og nævner hans navn, samtidig med at man rækker ham hæftet, viser man respekt for deltageren og det værdifulde arbejde, der forestår.

Rettelser foretages indirekte, aldrig ved offentlig udhængning, der kan aktivere klienternes skjulte indlæringsblokeringer.

Gentagelser kamufleres på utallige måder, så undervisningen ikke virker mekanisk terpende.

De psykofysiologiske love.

Den suggestopædiske undervisning har ikke undervisningsstoffet som eneste fokus, men er tilpasset de psykofysiologiske love:

1. At hjernen fungerer som en helhed, og at der derfor må appelleres til alle hjernens niveauer, herunder også de dybereliggende emotionelle og billeddannende centre, og ikke – som ved almindelig, gammeldags (reduktionistisk) undervisning med ensidig fokus på den cortikale venstre hjernehalvdels logisk-rationelle tænkning.
2. At analyse og syntese foregår samtidigt. Det er derfor ikke nogen god idé at studere detaljer forud for og isoleret fra den meningsbærende helhed.
3. At kommunikation og mental aktivitet altid foregår på to planer, bevidst og parabevist. Ved almindelig undervisning sker indlæring og automatisering på en besværlig, bevidst og rationel måde, selv om den til en vis

grad kunne ske spontant og intuitivt, hvis stoffet blev præsenteret i meningsfulde helheder.

Resultater.

Et succeskriterium for, hvor vidt en undervisning kan kaldes suggestopædisk, er, om den frigør reservekapaciteter hos eleverne m.h.t. hukommelse, intellektuel aktivitet og kreativitet. Når det er tilfældet, er undervisningen en behagelig oplevelse, og eleverne bliver ikke trætte. Lozanov tilføjer endog, at aggressive tendenser mildnes, og at evt. funktionelle elementer ved organiske lidelser kan mindskes.

Da det er let at måle resultater ved sprogtilegnelse, blev metoden i begyndelsen først og fremmest designet til sprogundervisning og bruges også mest således i dag, her i landet bl. a. til danskundervisning for udlændinge og fremmedsprog på gymnasialt niveau. Men metoden kan bruges til enhver form for læring, som f.eks. læsning, matematik, kemiske formler og juridisk stof. Statistiske undersøgelser på internationalt plan har i alle tilfælde vist overlegne resultater, når den suggestopædiske undervisning var ordentligt tilrettelagt.

Egne erfaringer.

Jeg har selv gennem de sidste 15 år anvendt den suggestopædiske undervisningsmetode og har i de senere år også oplevet metoden som elev. Det begyndte med to week-endkurser under VPC i 1991, hvorpå jeg forsigtigt startede en suggestopædisk gruppeundervisning af dysartrikere. De første famlende forsøg gik over al forventning godt med stor motivation og glæde, både hos deltagere og instruktører, og med gode faglige resultater i øvrigt. Min uddannelse fortsatte med et ugekursus på Institut for Anvendt Suggestopædi ApS i København i 1998. Efter oprettelsen af Suggestopædiakademiet i Stockholm for et par år siden, tog jeg dets afsluttende lærertræningskursus i Paris i marts 2006 og fik diplom som suggestopædilærer.

Som elev har jeg gennem de sidste 3-4 år oplevet sprogundervisning på forskellige sprogskoler i Spanien. På skolerne i Madrid og Sevilla var lærerne fagligt og pædagogisk veluddannede og underviste suggestopædisk på en intentionel og medrivende måde. Vanskelig grammatik blev serveret i meningsfulde sammenhænge, så mønstrene umærkeligt bundfældede sig. Det var en stor glæde og oplevelse at deltage i denne undervisning - modsat den kedsommelige terpeundervisning, jeg blev udsat for på sprogskolen i Granada, som fik mig til at mærke på egen krop, hvad professor Lozanov mener, når han siger, at en mekanisk terpeundervisning ligefrem kan virke sygdomsfrem-kaldende. Det var demotiverende, ydmygende og ubehageligt at blive behandlet som en maskine uden følelser og motivation!

De tre vigtigste love.

Professor Lozanov bor nu i Wien og videreudvikler stadig metoden. Han formulerer nu de tre vigtigste love på en mindre teknisk og mere omfattende menneskelig måde. Det drejer sig om:

Kærlighed til hele personligheden og ikke bare en hurtig indlæring af stof.

Læringsprocessen skal være sund for krop og sjæl, ellers har den ingen mening.

Frihed, nemlig deltagernes frie valg, der skal respekteres fuldt ud.

Lærerens suggestioner har ikke noget med manipulation at gøre, men er forslag, "hints", der kan hjælpe til at åbne for de underbevidste ressourcer hos den enkelte.

Det gyldne snit, dvs. at undervisningen er veltilrettelagt og velproportioneret, så der er variation og balance mellem lektionens forskellige faser, og sløvende monotoni undgås.

Lærerpersonegheden.

Lærerpersonegheden er af største vigtighed. Lozanov siger, at underviseren skal have prestige og autoritet (hvilket ikke er det samme som at være autoritær!), for hvis hun ikke selv er overbevist om det, hun foretager sig,

hvorledes skal eleverne så kunne få tillid til hende? Og lærerens vigtigste redskab er stemmen, derfor bør stemmetræning også indgå som en del af den suggestopædiske uddannelse. Mange tror fejlagtigt, at en lærer, der eksponerer sig selv, er meget synlig og hørlig og uddeler ris og ros i lange baner, er en rigtig god underviser. Dette er ingenlunde tilfældet. Den suggestopædiske underviser er velforberedt, sætter begivenhederne i gang og holder sig derpå diskret i baggrunden. Eleverne skal selv have lov at mærke, hvorledes deres kompetancer øges, og at de selv er medskabere i processen.

Suggestopædi og VRF.

De af læserne, der er bekendt med Coblenzers VRF – vejrtrækningsrytmisk tilpassede fonation - vil kunne se, at disse to metoder er fint kompatible. Begge metoder understreger motivation, intentionalitet, meningsfuldhed, empati og en dyb respekt for eleverne.

Det er da også netop en kombination af disse to metoder, jeg anvender i mit gruppearbejde med dysartrikere. Suggestopædien danner rammen, den overordnede struktur for undervisningens tilrettelæggelse, medens Coblenzers grov-og finmotoriske stemme-og artikulationsøvelser på mangfoldige måder er indeholdt i programmet. Vi sidder i en åben rundkreds med god øjenkontakt til hinanden og undgår den stive skolemæssige foredragsopstilling. Vi bruger en arbejdstekst, et stykke god litteratur, der "taler til sjælen", printet ud med store typer, så den er let at læse. Vi hopper ind i teksten, skifter vore identiteter ud og digter selv videre på historiens handling. Vi er ude på gulvet til grovmotorisk opvarmning. Vi træner frasering og modulation ved koncert-læsning til klassisk musik. Vi bruger replikker fra historien til at træne stemmestyrke og artikulation, Vi synger meget og råber og holder kaffepause med synketræning midt i det hele. To lektioner går utroligt hurtigt.

Teknikkerne skal læres og forstås og kan ikke bare kopieres og køres af på en mekanisk måde. Når man underviser suggestopædisk, gør man sig umage – hele tiden.

Og ved undervisningens slutning føler hverken undervisere eller klienter sig trætte og udpumpede. Man er tvært imod lidt "høj", glad og veloplagt.

Lad stafetten gå videre.

Nu er jeg jo strengt taget pensionist, så det er nok begrænset, hvor længe jeg kan fortsætte.

Mit ærinde med denne artikel er derfor at give stafetten videre og på det varmeste anbefale kolleger at interessere sig for den suggestopædiske taleundervisning, der har betydet så stor en berigelse i mit eget professionelle liv.

Ved Oslo Universitet er der i samarbejde med professor Lozanov blevet oprettet en uddannelse i suggestopædi. Det ville være et stort fremskridt, om vi her i landet fik indført en tilsvarende formaliseret uddannelse og måske ligefrem fik den integreret på de logopædiske uddannelser.

Skattejagten på de skjulte ressourcer er et arbejde, der kræver intuition, uddannelse og meget forberedelsesarbejde hos underviserne. Belønningen består i, at undervisningen og indlæringen bliver effektiv, spændende, interessant, undertiden ligefrem opløftende og aldrig nogen sinde kedsommelig.

Litteratur:

Åse Ørsted: Suggestopædi i taleundervisningen. Specialpædagogik, årg. 15, nr. 1, 1995.

G.Lozanov: Suggestologi og suggestopedi. Tierp 1983.

G.Lozanov/E.Gateva: Suggestopedisk Språkundervisning. Tierp 1984.

S.Ostrander & L.Schroeder: Superlearning. Sphere Books Ltd. 1981.

[http:// dr-Lozanov.dir.bg/book/start-book.htm](http://dr-Lozanov.dir.bg/book/start-book.htm)

